

ЖОЙ НОМЛАРИНИНГ ЭТНОМАДАНИЙ ТАДҚИҚИ (ТОШКЕНТ АРЕАЛИ МИСОЛИДА)

Акмал Амирович Абдуллаев

Тошкент вилояти Чирчиқ давлат педагогика институти, Бошланғич таълим методикаси кафедраси ўқитувчиси
akmalabdullayev@gmail.com

Мадина Марат қизи Несиббоева

Бошланғич таълим йўналиши БОТ-21/1 гуруҳи талабаси

АННОТАЦИЯ

Мақолада Тошкент вилоятидаги жой номларининг келиб чиқишига лингвокультурологик жиҳатдан ёндашилиб, уларнинг мазкур ҳудудда яшовчи аҳолининг этногенези ва тарихи, маданияти билан боғлиқ ҳолатлари ономастик кўламда тарихий-этимологик ва лингвомаданий жиҳатдан таҳлил қилинган ҳамда Тошкент ҳудудидаги этнотопонимлардан мисоллар келтирилган.

Калит сўзлар: жой номлари, лингвокультурология, этногенез, этнотопоним, Шош, Чоч, Илоқ, Аппақ, Арғин, Ағанай, Бурғалик, Бўка, Муратали, Найман, Тейит, Унгут, Уювли, Чалдар, Юзурук.

ABSTRACT

The article provides a linguoculturological approach to the origin of place names in Tashkent region, their onomastic historical-etymological and linguistic-cultural analysis of the ethnogenesis and history, culture of the population living in the region, as well as examples of ethnotoponyms in Tashkent region.

Keywords: toponyms, lingvokulturology, ethnogenesis, ethnotoponym, Shosh, Choch, Ilaq, Appaq, Argin, Aganay, Burgalik, Buka, Muratali, Naiman, Teyit, Ungut, Uyuvli, Chaldar, Yuzuruk.

КИРИШ

Дунё тилшунослигида топонимларни антропоцентрик нуқтаи назаридан халқнинг миллий онги, этногенези ва тарихи, маданияти билан боғлиқ ҳолда тадқиқ этиш ономастик тадқиқотларнинг янги — лингвомаданий йўналишининг асосий тадқиқот объектларидан бирига айланиб бормоқда.

Топонимика, гарчи тилшуносликнинг ономастика бўлими тармоғи бўлса-да, у география, тарих ва этнография каби фанлар билан чамбарчас боғлиқдир. Тарихчилар айрим жой номларининг пайдо бўлиш тарихига эътиборни қаратган ҳолда жой номини тарихий нуқтаи назардан тадқиқ этсалар, географлар мавжуд топонимларнинг ориентирловчи характериға кўра жойлашувига эътиборни қаратадилар, тилшунослар эса барча топонимларни ономастик бирлик сифатида ўрганайдилар: атоқли от сифатида тил тизимидаги ўрнини, лексеманинг келиб чиқишини, унинг бошқа бирликлар билан ёнги бошқа жой номлари билан муносабати ва фарқини тадқиқ этадилар, антропоцентриқ нуқтаи назардан топонимларнинг экстралингвистик хусусиятларини, тил ва маданият муштараклиги қонуниятлари асосидаги лингвомаданий жиҳатларини ўрганиб чиқайдилар.

МЕТОДОЛОГИЯ

Мақолада, асосан, илмий таҳлилнинг тарихийлик тамойилидан фойдаланилди. Сабаби, ҳар қандай фанда илмий таҳлилнинг асосий тамойилларидан бири тарихийликдир. Ономастик материал, хоссатан, ушбу тадқиқот мавзуси бўлган жой номлари таҳлилида тарихийлик тамойили жуда муҳим аҳамият касб этади. Чунки жой номларида халқнинг ўтмиш тарихи, этнографияси, археологияси илдизларини сезиш қийин эмас. Шу сабабли ҳам жой номларини тарихий-этнографик нуқтаи назардан ўрганишга биринчи навбатда тарихчилар қизиқиш билдиришади. Ономастик бирликларга тарихий нуқтаи назардан ёндашув тарихий, археологик ва этнографик маълумотларни, фактларни ономастика доирасига кенг татбиқ этишга олиб келади. Шу билан бирга ономастик лексика тарихий аспект (қиёсий-тарихий ва тарихий-қиёсий йўналишлар) да кенг ўрганилади.

Ономастикага, хусусан, топонимларга лингво-тарихий методни қўллашда А.М.Селишев, А.И.Попов, В.А.Никонов, Б.А.Серебренников, В.Н.Топоров, О.Н.Трубачев, Ю.А.Карпенко каби рус олимларининг, В.Георгиев, В.Ташицкий, С.Роспанд, Ф.Безглай сингари чет эллик олимларнинг хизмати катта бўлди.

Биламизки, жой номларини тарихий нуқтаи назардан ўрганилганда қуйидаги икки йўналишга амал қилинади: а) жой номларининг тарихий ҳолатидан ҳозирги кўринишигача бўлган ўзгаришларни аниқлаш усули (перспектив таҳлил усули); б) жой номларининг ҳозирги ҳолатидан унинг тарихий ҳолатигача бўлган тарихий ривожланиш жараёнини аниқлаш (ретроспектив таҳлил

усули). Ҳар икки таҳлил йўналишидан ҳам асосий мақсад жой номларининг ривожланиш, ўзгариш жараёнларини аниқлашдан иборатдир.

Ономаст-топонимистлар тўпланган материални тарихий метод билан ўрганганда лисоний (этник) стратиграфия (лотинча: stratum – “қатлам” ва юнонча: grapho – “ёзаман” сўзларидан)ни аниқлашга интиладилар. Бундай таҳлиллардан мақсад ономастик бирликларнинг энг қадимги ўз ва ўзлашган қатламларини аниқлаш, унинг таркибидаги ўзгаришлар силсиласини аниқлашдир. Жумладан, этнопонимларнинг тарихий келиб чиқиш этимологияси, унинг маъносини изоҳлаш, шунга доир турли хил қарашларни келтириб, уларга муносабат билдириш ана шундай изланишлар самараси саналади. Кейинги йилларда олимлар жой номларидаги ички (лисоний-структур) ва ташқи (экстралингвистик) ўзгаришлар тарихини ўрганишга алоҳида эътибор қаратмоқдалар. Биринчи тип ўзгаришда жой номларининг лисоний таҳлили, эволюцияси аниқланади, иккинчисида эса у ёки бу жой номларида давр руҳининг акси инобатга олинади.

Бундан ташқари, мақола умум қабул қилинган бошқа методлар – ареал, қиёсий-чоғиштира, мантиқий таҳлил, кетма-кетлик тамойиллари асосида ёритилган бўлиб, шу ўринда, мустақиллик туфайли халқимизнинг ўзликни англашга, ўлкамиз жой тарихига, маданияти, тили, аждодларимизнинг бой маънавий меросига дахлдорлик масалаларига қизиқиш ҳақли равишда жонланганини таъкидлашимиз жоиз.

МУҲОКАМА ВА НАТИЖАЛАР

Ўрта Осиё ва ундаги жой номлари ҳақида илмий манбаларга мурожаат қилганда, бу соҳадаги тадқиқотлар энг қадимги манбаларга бориб тақалишини кўриш мумкин. Мисол учун, милoddан олдин яшаб ўтган (V-IV асрларда), “Тарих отаси” дея ном олган юнон олими Геродот асарларида Аракс (Амударё), Яксарт (Сирдарё), Мароқанд (Самарқанд) каби жой номларини учратиш мумкин. Шу биргина манбанинг ўзиёқ муайян жой атамаси (лингвистика), жойлашиш ҳудуди (география) ва ўша жой тарихи (тарих) билан алоқадор эканидан далолат беради. Тошкент ареали топонимик манзараси ҳақида гапирганда, табиийки, воҳанинг географик жойлашуви, ҳудуд тарихи ҳамда ҳудуднинг ўзига хос этнолингвистик хусусиятлари ҳақида маълумотга эга бўлмаган тадқиқотчининг мазкур ҳудуд жой номлари хусусидаги маълумотлари илмийлик тамойилига тўла жавоб бера олмайди.

Тошкент ареали ҳудудини текислик, тоғолди ва тоғ зоналарига ажратиш мумкин. Воҳанинг бундай ўзига хос

географик ўрни, мазкур ҳудуд табиий шароитларининг қулайлиги, воҳанинг табиий қазилма бойликларга бойлиги қадимдан ушбу маконда инсонларнинг истиқомат қилиш, деҳқончилик, чорвачилик ва баҳоли-қудрат кончилик ишлари билан машғул бўлиб, уни секин-асталик билан ривожлантириш имконини берган ҳамда бу асослар улар томонидан жой номларини ифодалашларида ҳам ўз аксини топган.

Тарихий манбаларда Чоч, Шош, Илоқ дея номланган Тошкент воҳаси сув ресурсларига бой, иқлими мўътадил, тупроғи ҳосилдор бўлиб, мазкур заминда инсонларнинг яшаб меҳнат қилиши учун жуда қулай табиий шарт-шароитларга эга бўлган. У инсоният тарихининг ибтидосидаёқ энг қадимги одамзот аجدодларининг маконларидан бири бўлган. Бу ҳолат унинг топонимик тизимида ҳам акс этган бўлиб, Тошкент вилояти топонимлари ўзига хослиги ва Ўзбекистоннинг бошқа ҳудудлари топонимларидан кўп жиҳатлари билан фарқ қилиши билан ажралиб туради. Жумладан, воҳанинг топонимик манзарасига эътибор қаратадиган бўлсак, топонимик тизимнинг барча тур доирасида ўзига хос калейдоскопик кўриниш ҳосил қилганлигини кўришимиз мумкин бўлади.

Ҳудудий жиҳатдан Тошкент воҳаси жой номларининг таҳлили шундан далолат берадики, мазкур ареалнинг географик атамаларида ҳудуднинг физик жуғрофияси, ландшафти, жойлашиш ўрни, ҳажми, шакли ва миқдор хусусиятлари, ҳайвонот ва ўсимликлар олами билан боғлиқ жиҳатлар билан бир қаторда, бу заминда истиқомат қилган инсонларнинг этногенези, касб-ҳунари, диний эътиқод билан боғлиқ тушунчалари, жой номлари билан боғлиқ фольклор унсурлари, ижтимоий, сиёсий ва замонавий муносабатларни ифодаладиган, шунингдек, бошқа лингвомаданий жиҳатларни кузатиш мумкин.

Тошкент воҳаси топонимик тизимида этноойконимлар етакчи ўринни эгаллайди. Чунки ўтмишда воҳа аҳолисининг этник таркиби хилма-хил бўлган. Бу ҳудудда асрлар давомида турли уруғ, қабила, қавм, халқларга мансуб кишилар истиқомат қилганлар. Уларнинг кўпчилиги вақт ўтиши билан ўтроқлашиб этник номларини унутиб юборганлар. Лекин этник гуруҳларнинг номи улар яшаган жойларда топоним сифатида сақланиб қолган.

Мазкур ареалда этник номлар билан боғлиқ жой номларига қуйидаги мисолларни келтириш мумкин:

Аппақ – қ. Ўрта Чирчиқ тумани. Қозоқларнинг алимули қабиласининг бир уруғи *анпақ* (оппоқ) деб аталади.

Арғинчи – (қ. Юқори Чирчиқ тумани), ўзбек, қозоқ ва бошқа туркий халқлар таркибига кирган қабила. *Арғинчи* – “арғин қабиласи вакили”, “арғинлик”.

Ағанай – қ., Қибрай тумани. Қирғизларнинг саруу қабиласининг бир уруғи *ағанай* деб аталган.

Бурғалик – қ. Ўрта Чирчиқ тумани. Кўчманчи ўзбеклар таркибида *бурга* деган уруғ бўлган. Сарой қабиласининг бир уруғи *бурғали сарой* деб аталган.

Бўка – ш., Бўка тумани. Қадимги турк тилида, ҳозирги баъзи бир туркий халқлар (қозоқлар, қирғизлар) тилида *бўка* “пахлавон” деган маънони англатади. *Бўка* деган уруғ ҳам бўлган, масалан, қанглиларнинг бўка-қангли уруғи қайд қилинган.

Дурет – қ., Қуйи Чирчиқ тумани. Қозоқларнинг қўнғирот қабиласи таркибида *дурет* уруғи бор.

Керовчи – қ., Пискент тумани. *Керовчи* (кереучи) курама ўзбеклар таркибидаги уруғлардан бири. Уруғ вакиллари асосан Тошкент воҳасида яшаган.

Кучак – қ., Қуйи Чирчиқ тумани, ўзбекларнинг сарой қабиласи таркибида *кучак* (кучактўпа) уруғи бўлган.

Кўкмўйин – қ., Ўрта Чирчиқ тумани. Қипчоқ ўзбекларининг бир уруғи, қирғизларнинг бағиш қабиласининг бир уруғи *кўкмўйун* деб аталган.

Кўксарой – қ., Тошкент тумани. Сарой қабиласининг бир тармоғи – *кўксарой*.

Мамут – қ., Юқори Чирчиқ, Ўрта Чирчиқ, Қуйи Чирчиқ, Оққўрғон туманлари. Қозоқларнинг шаншқли қабиласининг бир уруғи *мамут* (мамут) деб аталган.

Муратали – қ., Пискент тумани. Қирғизларнинг буғу, саруу қабилалари таркибида *муратали* уруғи бўлган.

Мўғол – қ., Пискент тумани, ўзбеклар (*юз* қабиласи) ва қирғизлар (*ават* қабиласи) таркибида *мўғол* уруғи қайд қилинган.

Найман – қ., Бекобод, Зангиота, Қуйи Чирчиқ туманлари. *Найман* – ўзбеклар таркибига кирган қабила. Мўғулча *найма* “саккиз” (уруғ) деган сўз. Қабила таркибидаги уруғлардан бири *сагизурув* (“саккиз уруғ”) деб аталади.

Оққовоқ – қ., Қибрай тумани. Қозоқларнинг *суван*, қирғизларнинг *чекирсаяқ* қабилаларининг бир уруғи *оққовоқ* (аққабак) деб аталган. *Қовоқ* (қобок) деган географик атама “тик қирғоқ” маъносини англатади.

Парчаюз – қ., Бекобод тумани. *Парчаюз* – юз қабиласи таркибидаги уруғ, “юз қабиласининг бир парчаси, бўлаги” демакдир. Бошқа қабила, уруғлар таркибида ҳам *парча* этноними учрайди.

Рамадон – қ., Тошкент, Чиноз, Бўка, Зангиота туманлари. *Рамадон* – кўчманчи ўзбеклар таркибидаги уруғлардан бири, қозоқларда ҳам рамадан уруғи бўлган.

Сазбақа (Сасбақа) – қ., Қибрай, Юқори Чирчиқ. *Сазбақа* деган қозоқ уруғи бўлган (соз – ботқоқлик). Сазбақа (“ботқоқлик бақаси”) уруғнинг тотеми (муқаддас жонивори). Қирғизлар таркибида *сасбақ* уруғи бўлган.

Саритамғали – қ., Оҳангарон тумани [1. 122-126]. Шу ўринда этнотопонимларда кўп учрайдиган баъзи ранглар хусусида: маълумки, турли ранглар ва улар ҳақидаги тотемик, мифологик, диний, бадий, фалсафий тушунчалар ўтмишда туркий халқлар ҳаётида муҳим ўрин тутган. Бу ҳақда К.Шониёзов шундай ёзади: «Қадимги даврларда Олтой ва Жанубий Сибирда яшаган туркий қабилалар шимол, жануб, шарқ, ғарбни ранглар номи билан атаганлар. Қора ранг шимолни, қизил ранг жанубни, кўк ранг шарқни, оқ ранг ғарбни, сариқ ранг марказни билдирган. Маълум бир қабила иттифоқида бўлган кишиларнинг томонларга қараб жойлашиши одат тусига кириб, вақт ўтиши билан томонларнинг номлари (ранг номлари) этноним бўлиб қолган» [2. 145-146]. Демак, юқоридаги этнонимлар таркибида ранг билдирувчи сўзлар ўтмишда уруғнинг жойлашиш ўрни ёки дунё томонларини аниқлаш мақсадида қўлланилган. Айни пайтда, мазкур компонентларни фақат ранг-тусни билдирувчи сўзлар дея олмаймиз, чунки уларнинг айримлари хусусият билдирувчи сўзлардир [3. 83]. Масалан, сариқ сўзи – оқсуяк, аслзода, бойлик, мол-мулк, дабдаба маъноларини ҳам ифодалаган ҳолда тамғали уруғига тегишли асилзодалиқни ёки бой бадавлатликни ҳам билдирган бўлиши мумкин. Қора сўзи эса улкан, катта деган маъноларни билдириб, бу асосида юзага келган қорабоғиш, қоратейит, қорабўйин этнонимлари бағиш, тейит, бўйин уруғларининг улкан, катта бўлаклари деганидир [4. 19-23]. 3.Дўсимовнинг таъкидлашича, қора сўзи Хоразм шеваларида этноним ва топоним таркибида кўплик маъносини англатади [5. 33].

Сартюз – қ., Бекобод тумани, **Сартюз** (сартжузи) – юз қабиласининг уруғларидан бири.

Телов (тилов) – қ., Оҳангарон тумани, ўзбек-қурамалар таркибидаги уруғлардан бири.

Тейит – қ., Юқори Чирчиқ тумани. Қирғизларнинг *тейит* қабиласи бўлган (тармоқлари: бойтейит, қоратейит, саритейит, ўғритейит ва б.).

Тўқбой – қ., Бекобод, Қуйи Чирчиқ туманлари. *Юз* қабиласининг уруғларидан бири *тўқбой* деб аталган.

Увоқ – қ., Оҳангарон тумани. *Увоқ* (парча, ушоқ) – этноним. Масалан, қозоқларда увақ (увоқ) деган уруғ бор.

Унгут – қ., Оҳангарон тумани. Ўзбеклар таркибида, қозоқларнинг *бойули* қабиласи таркибида *унгут* (унгут) уруғи қайд қилинган. Асли унгутлар (ўнгутлар) – илк ўрта асрларда Мўғулистоннинг жанубида, Хитойнинг чегара қисмларида яшаган туркий халқ. Кейинчалик мўғуллашиб, XIII асрда мўғул қўшинлари таркибида Ўрта Осиёга келиб, маҳаллий халқлар таркибига сингиб кетган.

Учбов – қ., Бўстонлиқ тумани. Туркманларнинг *човдур* қабиласи таркибида *учбағли* деган уруғ қайд қилинган. Ўзбекларда бу уруғ учбов(ли) деб аталган. Қипчоқ ўзбекларида *қабил* “бов” дейилган, “92 бовли ўзбек” ибораси шундан. Бўстонлиқ туманида **Бўстонбов** деган қишлоқ бор. Ўзбекистондаги **Қорабоғ** номли қишлоқлар асли *Қорабов* бўлган.

Уювли – қ., Бекобод тумани. Қарапчи қабиласининг бир уруғи *уювли* деб аталган.

Чалдар – қ., Бўстонлиқ тумани. Қирғизлар адигине қабиласининг бир уруғи – *чалдар* (чоллар), қозоқларнинг сергели қабилалар уюшмасига кирган 12 қабиладан бири *шалдар* (чоллар) деб юритилган.

Чаноқ – қ., Бекобод тумани. Қўнғирот қабиласи тортувли уруғининг бир тармоғи – *чаноқ*.

Чувалачи – қ., Тошкент тумани, Тошкент шаҳри маҳалласи. Қурама ўзбекларнинг тама қабиласига кирадиган ойтамғали уруғининг бир тармоғи *чувалачи (чубаланчи)* деб аталган.

Чувуллоқ – қ., Бўка тумани; Чувулдоқ – қ., Оҳангарон, – Ўрта Чирчиқ туманлари. Найманлар, қўнғиротлар ва бошқа қабилалар таркибида *чувуллоқ (чувулдоқ)* уруғи қайд қилинган. *Чувулдоқ* – уруғ вакилларининг лақаби: “қий-чув кўтариб, тартибсиз чуғурлайдиган уруғ” дегани.

Юзуруқ – қ., Паркент тумани. *Юз уруғ* – “юз қабиласининг бир уруғи”. **Юқориюз, Пасткиюз** – қ., Қибрай тумани. *Юз* ~ қабил

нома. Юз қабиласи вакиллари яшайдиган бир неча қишлоқ бўлса, бу қишлоқлар бир-бирларидан *юқори, ўрта, пастки* ёки *катта, ўрта, кичик* ёйинки *эски* (кўҳна), *янги* каби сифатлар билан фарқланади [1. 127-130]. Ҳозирги ўзбек адабий тилида сўз ясашда, жумладан,

этнотопонимларни яшашда кенг ва фаол қўлланиладиган усуллардан бири композиция усулидир. Кузатишлар шуни кўрсатадики, қўшма сўзлар тарихан сўз бирикмаларидан ўсиб чиққан. Тил тараққиёти жараёнида сўз бирикмаси қисмларининг маъно ва грамматик жиҳатдан яхлитлик касб этиб, қисмлар орасидаги синтактик муносабатнинг йўқолиши натижасида синтактик бирликдан луғавий бирликка айланади – қўшма сўз юзага келади [6. 76].

Профессор С. П. Толстов: “Мамлакатларнинг қадимий номлари аксар ҳолда этник (халқ, қабила) исмлар билан боғлиқ, бу исмлар эса афсоналардан олинган” [7. 88], – дея бежизга таърифламаган. Ҳақиқатан ҳам, этнотопонимлар ўз семантик корпусида қабила ва элатлар кўчиши ва ўтроқлашиши, миграциялар йўналиши ҳамда қабилаларнинг этниклараро алоқалари ҳақидаги қимматли тарихий-этногенетик ахборотларни сақлаши билан алоҳида лингвомаданий характерга эга.

ХУЛОСА

Маълумки, этнотопонимлар ўзбек тилидаги номлар тизимининг энг қадимий қатламларидан бири ҳисобланади. В.А.Никонов этнотопонимларнинг пайдо бўлиши хусусида шундай фикр юритган эди: «Асосида этноним ётувчи топонимлар, агар улар ўша ҳудудда яшамайдиган кишилар томонидан берилмаса, этник келиб чиқишида умумийлик бўлган бир халқ яшовчи жойларда юзага келиши мумкин эмас. Одатда, этнонимлар аҳолининг этник мансублигини фарқ ётувчи белги вазифасини бажарадиган жойларда этнотопонимга айланади» [8. 13]. Бундан англаш мумкинки, фақат бир уруғга мансуб кишилар яшайдиган жойда ҳеч қачон этнотопоним вужудга келмайди. Кўпинча, қабилалар ёнма-ён яшайдиган чегара ҳудудларда аҳоли таркибининг энг кўп ёки энг кам қисмини ташкил этган уруғлар номи кўп ҳолда топонимга айланади. Буни Тошкент вилояти ҳудудидаги этнотопонимик характер касб этган айрим жой номларининг пайдо бўлиш тарихи ва этимологиясида ҳам кўришимиз мумкин.

Вақт ўтиши билан жой номлари турли ўзгаришларга учраши ва янги-янги топонимлар вужудга келиши мумкин. Истсно тариқасида айтиш мумкинки, баъзи ҳолларда жойнинг номланиши учун асос бўлган оним ўша жойнинг энг муҳим бўлган ўзига хос қайсидир хусусиятларини англамаслиги ҳам мумкин ёки барча жойлар учун умумий бўлган хусусият муайян жойнинг номи бўла олмаслиги мумкин, аксинча, ўша жойда яшовчи биргина уруғ вакили орқали этнос номи жой номига ўтиши мумкин.

Бундай ҳолат топонимларга хос бўлган негативлик принципи деб аталади.

Бундан ташқари, бу жойларда ном билан боғлиқ этимологияларда тадқиқ қилинаётган номларни этнотопоним эмас, бошқа асосиз нарсалар билан боғланган вариантлик асосидаги халқона (илмий-мантқиқий асосга эга бўлмаган, тўқима) этимологиялар юзага келган. Ҳар қандай этнонимнинг ўз маъноси, келиб чиқиши ҳақидаги этимологияси бор. Баъзи бир этнонимлар қадимий сўз бўлганидан, ёзма манбаларда бу ҳақда маълумот топилмаслиги, ёинки қолдирилган маълумот ҳам етарли илмий асосга эга бўлмаганлиги сабабли жой номининг маъносини тушуниш ва изоҳлаш мушкул. Одатда, қабилалар, йирик уруғларнинг номлари қадимий бўлади.

REFERENCES

1. Qorayev S. Toponimika. T.: “O‘zbekiston faylasuflari milliy jamiyati nashriyoti”, 2006. – 318 b.
2. Шониёзов К. Қанғ давлати ва қанғликлар. –Т.: Фан, 1990.
3. Дониёров Х. Ўзбек халқининг шажара ва шевалари. –Т., 1968.
4. Саидхонов М., Эргашев А. Жой номлари – тарихимизнинг бир парчаси // Водийнома. - 2016. -№ 1.
5. Дўсимов З. Шимолий Хоразм топонимлари: филол.фанлари номзоди... дис. – Т., 1970.
6. Ҳожиёв А. Ўзбек тили сўз ясаиш тизими. – Т.: Ўқитувчи, 2007.
7. Толстов С.П. Қадимги Хоразм маданиятини излаб, - Т.: Фан, 1964. - 154 б.
8. Нафасов Т. Ўзбек уруғ ва қабилаларининг номланишида тамғанинг роли. // Ўзбек тили ва адабиёти.- 2006.- № 2.